

נאמר של עיר

נוסחת ברודא * ד.ה. לורנס מרגש בעברית * הלל

עומר משורר * רנסאנס יהודי באיטליה * הריצה כהשקפת עולם

כלכלת רבות

נס כלכלי

כשלוש שנים לא ראה אור כתבהעת מולד ואיש לא חש בחסרונו. שלוש שנים שבהם המשיכו סופרים לפרסם יצירותיהם, מבקרים את ביקורתיהם, הוגים את הגור. תם. קרוב ל-30 שנה ראה אור מולד, שנים רבות כעלה-האנה של מפא"י ההיסטורית, ועוד כמה שנים כעלה-האנה לעורכי כו. מייסדו ומעצבו של מולד, **אפרים ברודא**. קרוב ל-30 שנה לא נתגלה במולד שום סופר של ממש, ששמו נתקף באותיות של נצח על כותל הספרות העברית.

מולד

רית. כאשר שלחו יוצרים בעלי פוטנציאל את יצירות הביכורים שלהם למולד, נמיר צאו אלה בלתי-ראויים לפירסום. בירד חוץ זה. קרוב ל-30 שנה פירסם מולד קטעים שהיו מוצאים לעצמם אכסניה מכור בדת בכל אחד מכתביהעת הקיימים בארץ. בחוברת 250 (39-40) של מולד מתפרסמת התרומה הראשונה שלו לתרבות הישראלית, ובניגוד למצופה, אין המדובר בתרומה תרבותית אלא בתרומה כלכלית, שהיא בבחינת נסיככלכלי. הטיב לתארה עורך של כתביעת ספרותי פעיל כי "נוסחת ברודא".

מהי נוסחת ברודא?

בעמ' 223 של מולד מתחת למדור בשולי החוברת, פונה העורך, "אל הקור" איה, אל חותמי, מולד" ומעט את אותם: "כשלוש שנים לא ראינו את מולד", "האינפלציה הגרועה והחובות כמעט החנינו קו אותו. עכשיו נפטרנו ממרבית החורבות. האינפלציה, כידוע לכולנו, עוד משי תוללת, והתשתית שהנחנו אינה מספקת..." מולד לחץ את כתביהעת שלו עורך נוסח ברודא, שבעוררת הצליח עורך חולד לחלץ את כתביהעת שלו ממה שהוא מכנה האינפלציה, הגרועות והחורבות. הוא נוסחה שיש בכוחה להציל את הכלכלה הישראלית כולה. האופן שבו מוצלח כתביעת נטול קוראים, בעל תפרי זה זעומה, להגיע למצב, שעורכו יפרסם כי "עכשיו נפטרנו ממרבית החובות..." הוא מעיין לציבור כולו.

כתביהעת הבריטי אנקאונטר, שחולד ניסה במשך שנים רבות להיות העתקת משם עברית שלו, מומן במשך שנים רבות בידי מוסדות הסייאייאי האמריקאי. כאשר הדבר נודע ברבים, החלה שקיעתו של אותו ירחון בריטי. אפשרות אחרת להשתחרר מנטל החובות, היא שבמהלך שלוש שנים המשיך מייסד החינוך והתרבות להעניק למולד את ההקצבה השנתית, מבלי שברודא יעשה בכסף זה את השימוש שלמענו נועד (בכלל לא ברור מדוע בימים אלה, שבהם מצמצם מייסד החינוך שירותים במערכת החינוך, חייב תקציבו לשאת בנטל כתביעת פרויטיים).

לסיכום: הוצלתו של אפרים ברודא להציל את מולד מנטל האינפלציה הגרועות והחובות שלו, הופכת אותו למועמד למישרת שריהאוצר. אין סיבה

שברודא. ששנים כה רבות התפרנס מ-הציבור, יסתיר מציבור זה את נוסחתו הכלכלית.

הרנום

נתח חי

במאמרו רעיונות על הרנום כותב הסופר הבריטי דיוויד הרברט לורנס בין השאר: "עכשיו שולל אני לחלוטין ובלא עקיפות את היותי נפש או גוף, או אישיות-בלויות, או כל דבר אחר מנתחי גופי. השלם גדול מן החלק, אשר על חי אני, שאדם חי הנני, גדול מן האדם כרוח או שכל, או מוח או מערכת-עצבים שבי או מרוח, מגופי או מנפשי או משכלי או מתודעתי, או מכל דבר אחר שהוא חלק ממני. אדם אני, וחי הנני. אדם חי אני, וכוונתי, כל עוד כוח בי, אוסף ואיזה אדם חי. ומטעם זה כותב-רומנים אני. ומחוייבי כותב-רומנים אני רואה עצי מי כראות אדם-המעלה, מעל לקדוש, על-יון על איש-המרום, נעלה מן הפילוסוף, המשורר, שכל אחד ואחד מהם אדון גדול הוא על נחמ מתחיל האדם החי, אלא שלעולם אינם מקיפים את החבית כולה, לכל רוחותיה..."

דברים אלה של לורנס מדברים בעד עצמם. יכולת התיאור המעולה של סופר זה מופגנת ב-546 עמודי סיפורו נשים אהובות, אשר ראה אור בתרגום לעברית. נשים אהובות הוא מהרומנים החשובים ביותר של לורנס. במרכזו עיר למן של שתי נשים, שתי אחיות, המשמעות שות מורות צעירות בעיר כורים בריטית. האחיות אורסולה נישאת במהלך העלילה לרופרט בירקון, שיש בדמותו הרבה מן האוטוביוגרפיה של לורנס. תוך שהיא מנהלת עימו מאבקים, שבהם היא מערבת את רגשותיה ותחושותיה. האחיות השניות, ג'ורדן, מפתחת בהדרגה יחסים מורדים ומעוותים עם בנו של עשיר העיירה, ג'ורדן קריין. יחסיהם נעים בין עדנה שאין דומה לה לבין עימותים, שכמותם לא תוארו במיסגרת ספרותית כלשהי. בדרך מה ליתר ספריו, גם בספר זה בולטת האריגה הספרותית המעודנת של האותיות הברשיות בתאווה החיים והחירות האישית. שית. אלה מהורים רקע ומסיכה לצדדים האפלים של נפשות הדמויות הפועלות. אם קיים בספרות מעולה מרכיב עיקרי, שמעלתו היא במרידה של הנפשות הפועלות בעולמן, הרי שכאן, בנשים אהובות, המרידה זועקת כבר מן העמוד הראשון, בשיחה שבין שתי האחיות: "את לא חושבת שאדם צריך את החוויה של להיות נשוי? שאלה, ואת חושבת שהנשואין חייבים להיות חוויה? ענתה אורסולה. כן, זה צריך להיות, בדרך זו או אחרת, אמרה ג'ורדן בקרירות, אולי לא כדאית, אבל היא חייבת להיות חוויה מסוג כל-שהו". לאורסולה, אמרה אורסולה, סכר יותר שזה יהיה חופף החוויה. ג'ורדן יש בה דוממה, חושבת על הדברים... בדישיה זה מצוייה הצהרת-כוונות של לורנס. בהמשכו מתגרה לורנס במוסד ה"מישפחה": "תארו לעצמך גבר כלשהו, תארו לך אותו חוזר הביתה ערב-ערב ואומר, הלוי, ונתן לך נשיקה..." קבר עות אלה הפכוהו לאחד הסופרים השנויים אים ביותר בדורו.

סיפור הרקע של נשים אהובות, בדומה לשאר ספריו של לורנס, הוא המיכלול האנושי, החייתי וסביבתי של המהפכה התעשייתית והשפעותיה על החברה האנגלית

ד.ה. לורנס — נשים אהובות; עברית: אברהם בירון; שני כרכים; הוצאת זב"מ (כריכה קשה).

למעמדותיה. אל מיכלול זה מכניס הר מחבר מימד של רגש ושל רגישות, שי הפכוהו לאחד מהמעולים שבסופרי המאה. סופר שהיה בכוחו לנסח את אותו נחח חי של חיים, בפשטות הגובלת בגאונות, כמו: "ככלל, ינא את המין. הוא היה בעיניו מגובלת. המין הוא ההופך את הגבר למבצעי האחת של זוג, ואת האשר למחיצת השניים. ואילו הוא רצה להיות שלם לצעמו, ושהאשה תהיה שלמה לעצמה. הוא רצה שהמין ירד למדרגת שאר התא-בנות, שיראוהו כאחד בתיפקודי הגוף ולא כהגשמה. הוא האמין בנישואים המושי תתים על חיי-מין. אך מעבר לזאת רצה התחבורת שבה תהינה לאיש ולאשה ישויות נפרדות וצרופות, כל אחת לעצמה, וכל אחת מהן תממש ותאפשר את היותה של השנייה, ושתיהן תאזנה זו את זו כשני קטבי כוח אחד, כשני מלאכים או כשני דמונים..." עולם חדש של יצירות: "שתי האחיות היו כשני להכימספריים הגזורים כל מה שנקלע ביניהם, או כשכין ואבן-משחזת, הנשיחות ון כנגד זו..."

בדומה ליצירות אחרות שלו גם בנו עימת לורנס את החיוביות של המין, ה"אהבה והשאלות-חסרות-הפתרון עם הרמות והגסיסה, תוך שהוא מתעלה לשיי אים בתיאורי הגסיסה של מר קריין, אביו של ג'ורדן: "יום אחר יום נתמטט הרק-מות של איש הגווע, והתהליך הלך והתקרב אל הקשר האחרון השומר על אחי דות ההוויה האנושית. אך הקשר הזה היה קשה ומתוח וכוח-רצונו של הגווע לא ויתר אף לרגע. ייתכן כי תשע עשיריות ממנו שנקו כבר חיים, אך העשיריות הנותרת נשארה בעינה, עד אשר תיקרע גם היא. בכוח-רצונו החזיק עצמו

דיוקן-עצמי של ד.ה. לורנס כל הגברים חייבים לבוא אליו

ביחודה אחת, אך מעגל הכוח שלו הלך והצטמצם, וסופו שיפך נקודה ועירה ואחר ייעלם..." העקרון הפשוט של החיים המפכים בצד מרהמות מתגשם בחלקו השני של הספר, בקטע העימות והאהבה שבין אורף סולה לבירקון: "הוא חש עצמו אורף וחלש. וככל זאת כמו הזקן לו. הוא נגש את מקומו והלך וישב על הספה. אים פסק שאורסולה צדקה. דבריה נכרי גיבם כהחלט. היא ידע שרוחניותה היא כתי לואי לתהליך של הישחאות; כעין עונג שהוא מוצא בהרס-עצמי. לגביו, אכן היה גירוי מפורים בהרס-עצמי, ביהוד היהרגם לרוחניות. אך עובדות אלו ידו-עות לו, וסוף-ספוק. ואילו רצוניה של אורסולה באינטימיות ריגשית הגופנית, האם אין היא מסוכנת לא פחות מן האינטימיות הרוחנית והמופשטת של הרמוניה?

התמונות, התמונות, אותה התמונות ניר ראה של שני אנשים שכל אשה ומעט כל גבר מתעקשים עליה, האם אין היא מס-לידה ונוראה, בין אם מדובר כהתמו-גות רוחנית או גופנית? הרמוניה ראתה עצמה כאיראה מישלמת, שכל הגברים חייבים לבוא אליה, ואורסולה היא הרחם המושלם, מקוה-ההולדה שכל הגברים חייבים לבוא אליו..." והשלב הבא הוא, כמובן: "ואז הציף את לבו גל חם של רוח אליה. הוא הדקף והכיס הישר כי פניה. אחרת הן היו, והן, עדינות כל כך בפליאתן הקורנת ובחיששן. הוא כרך את זרועותיו חובק סביבה, והיא טמנה פניה כי כתפיו. הוא חש שלווה, שלווה פשוטה, בעומדו חובק אותה כשקט כדרך הפתוי. הנה, היתה זו שלווה, לבסוף. העולם הי, ישו, המאום, של החדות חלף לו לכסוף, והוא חש חזק ונינוח..."

ואחרי הנינוחות מגיעה לה הריגשה הר מחייה, אותה מתאר לורנס בלשונו הר מרתקת: "היא הולכה את אצבעותיה על קווי חלציו וירכיו מאחור ואש אפלה זרמה ממנו אליה. היה זה שטף קודר של תשוקה חשמלית אשר נפרקה ממנו אליה. היא כוננה מעגל חדש ושטף של תשוקה חשמלית בין שניהם, שנבעה מן היסודות האפלים ביותר בנופש והיתה למעגל מושלם. היתה זו אש אפלה ומחושמלת שפרצה ממנו אליה והציפה את שניהם בשלווה שופעת וסיפוק..." והחיו-ניות של המגע המיני בין זכר ונקבה מתמצית במילים: "ידיה סגרו על חלציו המעוגלים והמלאים, ובקוד הוא ריבן עליה נדמה לה כי המגע המיני בין זכר ונקבה שגונו גילם. דומה היה שהיא מתעלפת לרגליה, וכך גם הוא, גוהן מעליה. היה זה עילפון חושים מושלם לשניהם, ובה כשעה חדירה נראה אל תוך ההוויה, מלאית נפלאה שבתנולו מיידי, אדיר ופרי רץ מתוך מקורות-החיים העמוקים ביותר, מתוך המקור האפלי, העמוק והמזוה בו" תר של הגוף האנושי, בכסיפ-החלציים ואחוריהם..."

באחד הפרקים (24), שהנושא שלו הוא מוות ואהבה, מתואר כיצד, "תומאס קריין" מת מיתה איטית, איטית עד כדי אימה. פליאה היתה בעיני כולם, אך יכול חושי חיים להיעשות כה דק ולא להינתק..." ובמקום אחר: "והיא נינוחה, וכמו נמסה וזרמה לתוכו, כאילו היתה ספיחיים משכר הנמסך בעורקיו בחמימות יקרה..." היא היתה רפוייה לחלוטין וממסכת אליו, והוא היה הגביע הגדול והחוק שקלט את ייחיהו. כך היתה מוטלת עליו כמו על שירטון, מורמת כנגדה, נמסה עוד ועוד תחת נשיקותיו, נמסה אל תוך אבריו, עצמותיו, כאילו היה ברזל רך טעון כי זכר-החשמל של חיותה..." איזה יופי משוררי של לשון.

ממשרי האהבה מוליך החלק השני של הספר אל פסגות המוות, בהרי שווייץ. אחרי מאבק בשלג בין ג'ורדן ולרקה על ג'ורדן, יוצא ג'ורדן בודד אל הפיסגה, אל מסעו האחרון: "אל אליה, הים, האם נגזר עליו? אל אלוהים! הוא יכול לחוש את המלווה הניחנת עליה, יודע כי הורגים אותו. מעורפל, פסע קדי" מה ויזיו מורמת כאילו ביקש לחוש את העומד לקרות. הוא חיכה לרגע שבו ייעדרה והכל ייגמר. אך הדבר לא תם עדיין. והנה הגיע אל אגן שלג חלול, מוקף מידרונות ושיפועים חלולים, שמתר הרה. התנשאה דרך המוליכה אל פיסגת הרה. היא הוציף ללפת, חסר מודעות, עד אשר כשל ונפל, ונכפלו משהו התנפץ כי נפשו והוא שקע מיד בשינה." ופרק ה-סיום נפתח בתוארו: "בשהביא את הגי" פה למחרת בכוסר היתה ג'ורדן מסוגרת בחדרה..." ולורנס מסביר את המוות הזה: "ג'ורדן הכופר בכל! הוא השאיר את הלב קר, קפוא, בימעת בלתי-מישי לג לפעום."